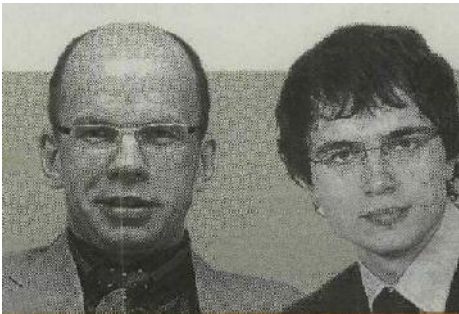

Allar Jõks ja **Carri Ginter** kirjutavad, et kuigi valitsus jätkas ka möödunud aastal juhtimist nagu paralleelmaailmas, andis aasta lõpp lootust, et riigikogu kannatus on katkemas.

Põhiseadus alistas teerulli 1:0

oli seadusandja valinud eriti jõhkra teerullitaktika. Kuulmiskanalid keerati kinni ja seaduste turbomeetluste kraanid lahti.

Kriisi tingimustes suhtusid nii kohtud, president kui ka avalikkus rasketesse ja kiirustades tehtud otsustesse mõistvamalt. Nii tõsteti 2009. aastal üleöö põhiseadusvastaselt käibemaksu. Ettevõtjad, mõistes olukorra keerukust, hüvitisnõudeid riigile peaaegu ei esitanud.

Valitsus jätkas 2013. aastal juhtimist nagu paralleelmaailmas. Statistika ja edetabelitega žongleerides jäeti mulje, et kriis oli edukalt ületatud. Seaduste treimisel lähtuti siiski kriisiaegsest harjumusest.

2012. aastal kirjutas professor Ülle Madise Postimehes: «Eesti põhiseaduses on ülim väärtus inimene, tema õigused ja vabadused – neid tuleb eelistada otstarbekusele.» Seesugused üleskutsed jäid tähelepanuta. Teadmist asendas usk, et riigi juhtimiseks piisab tunneta-

T

oompead rünnatakse. President on ettevõtjate poolt pantvangi võetud. Riigikohtu vastutustundetu tegevuse tagajärjel on riigieelarve tasakaal ohus. Selline vaade võis

avaneda möödunud aasta õigusloomele Stenbocki maja istungite saalist. Valitsuse pressikonverentsil käivitatakse justkui riiklik «positiivse mõtlemise programm». Olge rõõmsamad!

Meie vaade ongi helgem. 2013. aastas on märke väikestest, kuid rõõmsatest muutustest, millel on mõju võimukvaliteedile ja vabakondade arengule.

2012. aasta kevadel kirjutasime Postimehes, et Eesti õigusriik vajab tehnoloogilist. Kriisi ajal

Pressiteadete edastamine

Meediamonitooring

Meediaanalüüsid

tud vajadusest. Tipust tuleva valgustatud valitseja tahte elluviimisel põhinev otsustusmehhanism omandab autokraatiale omased jooned.

Eestis on põhiseaduse järgi demokraatlik riigikord. Sellest tulenevalt kehtivad meil teatud reeglid, mida järgida on kohustuslik. Kuivõrd riigikogu, valitsuse, kohtu ja presidendi tegevus on korraldatud tasakaalustatuse põhimõttel, siis ei ole nende omavahelisel suhtlemisel tegemist vastastikuse meeldivuse võistlusega. Oma ülesande tõsiselt võtmine eeldab vähemalt pileti- ja kvaliteedikontrolöri rolli täitmist.

Riigivõimu esindajad ei otsusta iseenda asju ega kuluta iseenda raha. Riigikogu laia otsustusruumiga ei kaasne õigus teha «usul põhinevaid» otsuseid, vaid kohustus teha kaalutud valikuid. Sel-

le põhitõe eiramise eest andis riigikohus 2013. aastal õigusloomelisele kodutööle korduvalt mitterahuldava hinde.

Uue esimehe juhtimisel on riigikohus veelgi tõsisemalt kontrollinud seadusandja otsuste kooskõla põhiseadusega. Kohus tunnistas kehtetuks apteekide asutamise piirangud, keskkonnatasude tõstmise ja riigilõivuseaduse muudatused. Kõiki otsuseid läbib punase niidina järeldus, et rikuti põhiõigusi ja vastavad analüüsid puuduvad.

Ilmekas näide on apteekide asutamise piirang, mille järgi oli keelatud avada uut apteeki, kui statistiliselt jääks ühe üldapteegi kohta vähem kui 3000 elanikku. Mõjuanalüüsi puudumisel ei suutnud seadusandja riigikohtule selgitada, kuidas näiteks Tallinna lennujaamas apteegi avamise takistamine aitab kaasa maapiirkondades apteekide paremale kättesaadavusele.

Kohus tuvastas ka keskkonnatasude lubatust kiirema tõstmise vastuolu õiguspärase ootusega.

Eelarvetulu ei saa olla ainus eesmärk. Loosungitega ei saa õigustada põhiõiguste piiranguid. Riiki ähvardab ligi viiemiljoniline tagastusnõue ja laekumata jääb 29 miljonit eurot. Kui puudub ettenägemisvõime, tuleb õppida oma kogemustest.

2009. aasta jaanuaris tõsteti eelarveaukude lappimiseks mitmekordseks kohtusse pöördumise riigilõivud. Riigikohus pidi 45 korral lugema tõstetud riigilõivud ebaseaduslikuks. Inimesed, kelle õigused jäid kõrge riigilõivu tõttu kohtus kaitseta, võiksid 2009. aasta otsustajatele anda välja justiitskuriteo preemia. Silmapaistvalt nukker skoor, kuid millised on õppetunnid?

Aasta lõpp andis lootust, et riigikogu kannatus on katkemas. Käibemaksuseaduse arutamise käigus ei nõustunud riigikogu valitsusega ja astus sisulisse debatti muudatuste üle. Riigikogu esimehe kirjas peaministrile tauniti turbomenetlusi ja tooreid eelnõusid. Kaasati ettevõtjad, kes usul põhinevatele muudatustele valjuhäälselt vastu vaidlesid.

Valitsusliidu osalisele võis veel hiljuti valitsusega vaidlemine paista kodanikujulguse aumärki vääriva teona. Viimased arengud sisendavad lootust, et oma peaga mõtlemist mõistetakse mandaadiga kaasneva kohustusena. Rahandusminister on väljendanud, et «riigikogu peaks lugu pidama nii endast kui ka enda määratud valitsusest ning koalitsioon ei peaks üle võtma opositsiooni rolli». Eelkõige peab riigikogu pidama lugu isendast ja valijatest.

Tavapärane on, et eelnõud saadetakse riigikogule viimasel hetkel ja nõudlikus toonis. Uuest aastast jõustus pea 400 kehtivast seadusest 73-l uus terviktekst. Uusi või muudetud sätteid sisaldab 173 seadust. 1. juulist on juba oodata muudatusi 96 seaduses – aga klaviatuurid alles klõbisevad.

Pressiteadete edastamine

Meediamonitooring

Meediaanalüüsid

Sellele, et riigikogu on taaskeh-
testamas ennast valitsuse arutelu-
partnerina, viitab rahandusminist-
ri sõnum: «Parlamendi eneseuh-
kust on riivatud, see on vahel pan-
nud end tõestama isegi valitsuse
väga kaalutletud otsuste arvelt.»
On hea, et avalikult mõõndakse, et
riigikogule on saadetud ka vähem
kaalutletud otsuseid.

See, et valitsus on märga-
nud riigikogu survet, tähendab,
et Toompea lossis tehakse jälle
tööd. See on hea algus kaotatud
pädevuse järkjärguliseks tagasi-
võtmiseks. Korraloomiseks vajali-
kud tööriistad on parlamendil ole-
mas. Piisab sellest, kui lükata ta-
gasi viimasel hetkel kokku klopsi-
tud eelnõud.

Paratamatult tuleb leida välja-
pääs ka pantvangiseisust, kus riig-
ikogu liikmed on ministrist otse-
selt sõltuvad. Seda ministri mää-
ratavate «töökohtade» kaudu riigi-
ettevõtete ja sihtasutuste nõuko-
gudes. Sõltuvus ministrist rasken-
dab seadusloomes olemast nõudlik
valitsuse suhtes. Möödunud aas-
tat jäi iseloomustama olukord, kus
Sirpi väljaandva SA Kultuurileht
nõukogu esimeheks on kultuuri-
ministri poolt nimetatuna riigiko-
gu kultuurikomisjoni esimees.

Kui kultuurikomisjonil peaks
tekkima soov arutada kultuurimi-
nistri ja SA Kultuurileht nõukogu
esimehe vastutust, siis oleks põnev
jälvida, kes kellele aru annab. Õi-
guskantsleri ettepaneku tõttu lu-
bas parlament 2008. aasta jaanua-
ris selle vastuolu kõrvaldada. Tur-
bomenetluste ajastul ei ole riigi-
kogu kuue aastaga oma lubadust
täitnud.

Ärikeskkonda kahjustavate ot-
suste heinakuhjast tuleb ettevõt-
lust soodustavaid otsuseid tiku-
tulega otsida. Tundes ettevõtja-
te survet, võeti käibemaksuseadu-
se muudatuste läbisurumisel kasu-
tusele ettevõtjavenuliku retoorika.
President rõhutas oma otsuses, et

läbimõtlemata muudatuste jõusta-
mine kahjustaks Eesti ettevõtlus-
keskkonda ja mainet. Ärritus pre-
sidenti otsuse peale tõi lauale uu-
dissõna «grupiegoist», mis kiirelt
võeti kasutusele «ettevõtja» süno-
nüümina. Tööandjavenuliku kom-
munikatsiooni mõrusid vilju ei pea
kaudu ootama.

Presidenti otsuse mõju on
laiem kui vaidlus käibemaksu li-
sadeklareerimise üle. See on õp-
petund, et presidendiga ei mängi-
ta. Sotsiaaldemokraatliku tausta-
ga president peab ettevõtjaid kaits-
ma «liberaalse ja ettevõtjasõbrali-
ku maailmavaatega» koalitsiooni-
erakondade eest. Milline võiks olla
ettevõtjate järgmine samm?

Rahvas on kõrgema riigivõi-
mu kandjana riigijuhtide
tööandja, kellel vanasõna
laisklemise keelab. Laisk tööand-
ja ei peaks imestama, kui avastab
ühel päeval, et tema vara on ära
tassitud ja nälg majas. Möödunud
aasta oli märk võimutunnetuse
kasvust. Küll trotslikult, aga siiski
kaalub parlament Rahvakogust tu-
levaid ettepanekuid poliitilise kon-
kurentsi suurendamiseks. Kohali-
kel valimistel olid vabaihendused
edukad. Loomeliitude surve selja-
tas kultuuriministri ja rahandus-
minister on sunnitud oma tege-
vust enam põhjendama.

Mida nõudlikum on rahvas, se-
da julgemalt teevad oma tööd põ-
hiseaduse valvurid – ja vastupi-
di. Riigikohtu, riigikontrolli ja õi-
guskantsleri otsustav sekkumi-
ne oli hädavajalik, et riigijuhtimise
apteegikaal tasakaalus hoida. Riig-
ieelarve baasseadusele leitud muu-
datustega üritatakse ka need
institutsioonid valitsuse võimuver-
tikaalile allutada, et nad enam ei
ohustaks eelarvetasakaalu. Riigi-
kogu hääletus on järgmisel nädal-
lal. Kellel on julgust ja tähelepane-
likkust see katse nurjata?

Allar Jõks on endine õiguskantsler ja
advokaadibüroo Soranen partner. Carri Ginter
on Tartu Ülikooli õigusteaduskonna dotsent ja

TRÜKIMEEDIA

Postimees

Nr.: 09.01.2014

Tiraaž: 64100

Pressiteadete edastamine

Meediamonitooring

Meediaanalüüsid

Soraineni partner.

**See, et valitsus on märganud
riigikogu survet, tähendab, et
Toompea lossis tehakse jälle tööd.
See on hea algus kaotatud pädevuse
järkjärguliseks tagasivõtmiseks.**

**Küll trotslikult, aga siiski
kaalub parlament Rahvakogust
tulevaid ettepanekuid poliitilise
konkurentsi suurendamiseks.**